

української зброї” тощо); 8. *Міжнародні суди та брехня Кремля* (“Росія не є спонсором тероризму?”, “Війна на Донбасі – не “громадянський конфлікт” тощо); 9. *Україна – “failed state”* (“Україна – несамостійна держава, яка розпадається на частини”, “Україна перебуває під зовнішнім управлінням Заходу” тощо). Безумовно, правда завжди перемагає, але це потребує часу. Тому треба активніше вдосконалювати інфосферу суспільства, постійно пропагувати суспільно значущі цінності, а найголовніше – перетворювати ці цінності на реальність. А із цим у нас завжди труднощі, незалежно від того, хто перебуває при владі.

Будь-яка війна, у тому числі й “гібридна”, колись закінчиться, а інформаційна боротьба за розум і серця людей не закінчиться ніколи, оскільки ми вступили в інформаційну епоху, де головним джерелом багатства та благополуччя людей стає інформація. Якою вона дійде до людей, який світ вони створять – залежить від кожної людини, від громадянського суспільства та держави. Тому головний висновок із трагічних подій, що відбуваються в Україні, – треба сформувати такий ідеал нашого майбутнього, який був би близьким і зрозумілим для кожного громадянина України незалежно від національності та місця проживання, де Людина була б метою, а не засобом її досягнення.

«ПАРТІЯ ВІЙНИ / ПАРТІЯ МИРУ» ЯК ІДЕОЛОГЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

*Рущенко І.П., доктор соціологічних наук, професор
Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»*

Декомпозиція є ключовим методом руйнації українського соціуму з боку Російської Федерації, яка веде неоголошену гібридну війну проти України. Ми вже мали нагоду аналізувати цей прийом, націлений на роз’єднання України, послаблення спротиву і політичне поглинання країни [1, с. 282-285]. До початку активної фази війни (2014 р.) російські політтехнологи, що на службі держави, використовували територіальну декомпозицію, педалюючи факт регіональних відмінностей всередині України. На цьому будувалася, наприклад, передвиборча агітація за технологічними схемами, які накресливали запрошені з Москви «специ» на кшталт Сергія Маркова. Чергові вибори українського президента або парламенту Москва традиційно використовувала для розхитування ситуації й втручання у політичне життя України. Розігрувалася карта так званих «російськомовних регіонів», публікувалися карти України,

розмальовані у різні кольори, й пророкувався обов'язковий розпад країни у найближчій перспективі. Власне, період 1991 – 2014 рр. можна віднести до постколоніального етапу, коли політика Москви щодо України була яскраво розфарбованою у кольори неокolonіалізму. Домінування у інформаційній сфері, трансляція теле- і радіопередач на територію України, наявність політичних проросійських сил – усе це давало росіянам великі переваги і технологічні можливості для інформаційного втручання. Проте активна фаза гібридної війни мала несподіваний для російського військово-політичного керівництва результат. Замість того, аби розпастися на кілька шматків, як це демонструвалося на пропагандистських мапах, Україна продемонструвала зворотний тренд. Відбулася інтеграція значних прошарків українського суспільства довкола ідеї незалежності, політична нація стала більш згуртованою і міцною. Війна з боку українців перетворилася на справедливу війну за національну незалежність. Для Росії отримати перемогу ставало з кожним місяцем усе більш проблематичним.

Безперечно, у надрах генштабу ЗС РФ, у структурах ФСБ ведеться постійний моніторинг соціально-політичної ситуації в Україні. Зіштовхнувшись з патріотичним піднесенням у таборі противника і зрозумівши, що Україна не розколюється на територіальні одиниці, російські політтехнологи виробили нову схему декомпозиції. Вона полягала у тому, аби спробувати розколоти українське суспільство за лінією – «прихильники миру» – «прихильники війни» або «партія миру» – «партія війни». Фактично було сконструйовано і запущено в інформаційний обіг ідеологему, яку будемо називати «партія війни / партія миру». Тут простежується певна часова динаміка: 1) 2015 р. – розробка концепту (за нашими спостереженнями), 2) 2016 - 2017 рр. – випробування на проросійських телеканалах, які, зокрема, контролює В.Медведчук, і «розгон» в мережах «Інтернету», 3) 2018 р. – масовий пропагандистський наступ з використанням нової ідеологеми і перетворення її на гасло передвиборчої кампанії, 4) 2019 р. – період «жнив» та отримання «дивідендів». Під терміном «ідеологема» ми розуміємо усталену вербальну конструкцію, яка створена з метою впливу на громадську думку в інтересах певної соціальної групи або на разі - воюючої сторони. Таким чином противник нав'язує українцям свій порядок денний і власне бачення ситуації. Російські політтехнологи ставлять на мету наступне: 1) перенести вину за війну з Росії на Україну і відповідно приховати факт агресії зі сходу, 2) дискредитувати військово-політичне керівництво України й одночасно – усіх військових, волонтерів, проактивну патріотичну спільноту, 3) дати в руки проросійської опозиції інструментарій для перемоги на

президентських і парламентських виборах. Саме цю ідеологему, підготовлену «за поребріком», ефективно використали обидва опозиційні блоки, які виступили під прапором «боротьби за мир» і відповідної критики діючого президента та його команди. Це повністю співпадало з пропагандою Кремля, яка велася з 2014 р. як на власну територію, так і цілий світ. Народний депутат від Опозиційного блоку Вадим Новинський оголосив про створення руху «Партія миру» 29 березня 2018 р. Опозиціонери стверджували, що «партія миру» – це усі люди, хто проти «партії війни» [2]. Відбулося те, що саме було потрібно московським політтехнологам – Україну знову штучно ділять на частини, але цього разу за новим критерієм. Одночасно рух «партія миру» ініціював Максим Гольдарб, в його програмі зазначається: «Україна з людським обличчям, без камуфляжу, балаклав і намордників» [3]. Агентура Кремля активно підхоплює ідеологему і просуває через передвиборчу агітацію.

Завжди цікаво зрозуміти витoki пропагандистських технологій. Ще в радянські часи кремлівські пропагандисти наклеювали відповідні ярлики на своїх ворогів. Наприклад, американське суспільство вони ділили приблизно так: 1) «яструби», тобто «партія війни», яка окопалася в урядових колах і військово-промислому комплексі, 2) «притомні» політики і «прості» американці, що не хочуть війни; 3) «прогресивна громадськість» – симпатки СРСР (головним чином з кола лівої інтелігенції); 4) американські комуністи – група беззастережно відданих Москві (або куплених) громадян США. Цю термінологію в Москві реанімували і адаптували до умов російсько-української гібридної війни. Риторика почалася у 2016 р. На одному з російських пропагандистських сайтів Ольга Шелкова у липні 2016 р. узялася висвітлювати візит Арсенія Яценюка до США (на той час він вже не був прем'єром) і назвала його – «найбільш радикальний представник партії війни» [4]. І мем «партія війни» було запущено у інформаційний простір. Отже, нічого нового у Кремлі не придумали. Проте відмінність існує – український соціум є більш податливим для російської пропаганди.

В цілому спецоперація Кремля виявилася більш-менш успішною через кілька обставин. По-перше, є певний соціальний ґрунт, який сприймає і продовжує сприймати подібні ідеологи. Прихильникам Росії в Україні (а їх за, даними голосування на парламентських виборах, виявилось близько 18%) було конче потрібне просте пояснення суті війни. Тепер вони твердо знають – війну розв'язав не Путін і не РФ, а Порошенко і Україна. І це їм, очевидно, полегшує життя в країні, що зазнала агресії, втрат і болю. До речі, політично інфантивні і політично малоосвічені громадяни України з інших умовних таборів часто-густо підхоплюють подібні

пропагандистські кліше. По-друге, в Україні є доволі потужні канали поширення російських фейків і технологічних прийомів: це відомі телеканали, блогери, журналісти, політичні оглядачі, які чи з ідейних переконань, чи за гроші транслюють наративи Кремля. Констатуємо: російська підступна технологія до певної міри «спрацювала», і ми є свідками негативних наслідків у плані зниження обороноздатності країни через послаблення морально-вольової складової, яка саме і зазнала гібридного удару.

Зазначимо, що на тлі природного бажання українців жити мирно (що експлуатується кремлівськими політтехнологами) мир за будь-яку ціну влаштовує меншість громадян України. Це показало опитування, що проводив в липні 2019 р. фонд “Демократичні ініціативи” спільно з соціологічною службою центру Разумкова. У патріотичному сегменті виборців думку «за будь-яку ціну» поділяють 7-10 відсотків, навіть, у колі симпатиків «опозиційної платформи За життя» – лише 36,5%, при цьому 45% виборців цієї партії вважають, що «задня миру слід іти на компроміси, але не на всі» [5].

Наш аналіз можна віднести до категорії «реакція, що спізнилася». Проте ідеологема «партія війни / партія миру» продовжує своє життя, вона ще буде використана ворогом для дискредитації ЗСУ і патріотичних верств. Зброя, яка може підірвати зусилля ворога, полягає у кропіткій й постійній роботі з роз’яснення істинної природи війни, розкриття історичної правди та обличчя агресора.

1. Рущенко І. Війна цивілізацій / Ігор Рущенко. – К.: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія», 2019. – 439 с.
2. «Партія миру» – це усі ті люди, які є противниками партії війни – Вілкул: https://gazeta.ua/articles/politics/_partiya-miru-ce-usi-ti-lyudi-yaki-ye-protivnikami-partiyi-vijni-vilkul/862210
3. Максим Гольдарб ініціював всеукраїнський рух «Партія миру»: <http://publicaudit.com.ua/blog-maksima-goldarba/maksym-goldarb-iniciyuvav-vseukrayinskyj-ruh-partiyu-myrul/>
4. Партія війни в США снова выводит на арену Яценюка: <https://nk.org.ua/politika/partiya-voynyi-v-ssha-snova-vyivodit-na-arenu-yatsenyuka-61736>
5. «Мир за будь-яку ціну» не підтримують прихильники жодної з партій, – соціологія: <https://novynarnia.com/2019/07/08/mir-za-bud-yaku-tsinu/>